

DOROTA GRABOWSKA-PIEŃKOSZ*

Czasopisma pedagogiczne w Wydawnictwie Naukowym Uniwersytetu Mikołaja Kopernika

Uwagi wstępne

W historię polskich uniwersytetów wpisana jest działalność wydawnicza. Szczególnie wiele tego rodzaju oficyn powstawało w drugiej połowie XX w. Wśród najbardziej znanych należy wymienić wydawnictwa związane m.in. z Uniwersyte-tem Jagiellońskim, Uniwersyte-tem Warszawskim, Uniwersyte-tem Wrocławskim, Uniwersyte-tem Łódzkim, Uniwersyte-tem Gdańskim, Uniwersyte-tem Adama Mic-kiewicza czy Uniwersyte-tem Szczecińskim. Ważne miejsce na tej mapie zajmuje toruńska oficyna związana z Uniwersyte-tem Mikołaja Kopernika, dlatego celem artykułu jest przedstawienie działalności tego Wydawnictwa Naukowego w zakre-sie upowszechniania czasopiśmiennictwa pedagogicznego. Jednak zanim zosta-nie zaprezentowane to zagadnienie, ukazano historię Wydawnictwa Naukowego UMK, a także jego ofertę wydawniczą oraz osiągnięcia.

Z historii Wydawnictwa Naukowego UMK

Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika rozpoczęło swoją działalność 13 lutego 1967 r.¹ W 2007 r. nastąpiła reorganizacja oficyny w zakre-sie jej struktury i funkcjonowania na podstawie rozporządzenia JM Rektora UMK

* Dr, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Wydział Nauk Pedagogicznych, Katedra Historii Myśli Pedagogicznej, 87-100 Toruń, ul. Lwowska 1.

¹ Należy nadmienić, że z okresu 1967–2007 nie zachowały się źródła dotyczące redaktorów, zespołu wydawniczego, zakresu działalności czy dokumentujące osiągnięcia toruńskiej oficyny.

prof. Andrzeja Jamiołkowskiego² (Zarządzenie nr 99, z dn. 26.10.2007 r.). Wówczas przekształcono Dział Wydawnictw UMK, Samodzielną Sekcję Wydawnictw istniejącą przy Collegium Medicum w Bydgoszczy oraz Biuro Promocji i Dystrybucji Wydawnictw Naukowych UMK w jednolite, ogólnouczelniane Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika³. W 2008 r. rektor powołał na stanowisko dyrektora uniwersyteckiej oficyny prof. Mirosława Strzyżewskiego⁴, który nadal piastuje tę funkcję. Obowiązki zastępcy dyrektora powierzono mgr. Tomaszowi Jaroszewskiemu. Redakcją wydawnictwa zarządza mgr Mirosława Buczyńska (Redaktor Naczelna), a pracami redakcyjnymi kieruje mgr Elżbieta Kossarzewska (kierownik Redakcji) wraz z sekretarzem redakcji mgr Blanką Heberlejn. Ponadto w strukturze zespołu wydawniczego koordynatorem ds. Projektów Zewnętrznych jest mgr Agnieszka Markuszewska, koordynatorem ds. Publikacji Elektronicznych mgr Grzegorz Kopcewicz, a zespołem ds. Promocji i Marketingu zarządza dr Marcin Lutomierski. Obecnie toruńska oficyna w zakresie merytorycznym podlega JM rektorowi prof. Andrzejowi Tretynowi, zaś w zakresie służbowym – mgr Justynie Morzy⁵.

² *Pracownicy nauki i dydaktyki Uniwersytetu Mikołaja Kopernika 1945–2004: materiały do biografii*, koncepcja i red. S. Kalembka, Toruń 2006, s. 290.

Andrzej Jamiołkowski (ur. 22 III 1946 w Toruniu) – absolwent Wydziału Fizyki Uniwersytetu Warszawskiego (1969). Po ukończeniu studiów rozpoczął pracę naukową na UMK w Toruniu. W 1973 r. uzyskał stopień doktora, a w 1983 – doktora habilitowanego. W 1991 r. objął stanowisko profesora nadzwyczajnego. W latach 1986–1993 objął stanowisko prorektora, a w okresie 1993–1999 funkcję rektora Uniwersytetu Mikołaja Kopernika. W latach 1999–2001 został wybrany na wiceprzewodniczącą Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego i przewodniczącą Komisji Finansów RG. Do 2005 r. był przewodniczącym Państwowej Komisji Akredytacyjnej. W marcu 2005 r. ponownie został wybranym na rektora UMK. Funkcję tę sprawował do 31 sierpnia 2008 r. Był przewodniczącym stowarzyszenia byłych stypendystów Fundacji im. Aleksandra von Humboldta Societas Humboldtiana Polonorum. W 1992 r. został redaktorem naczelnym czasopisma „Reports on Mathematical Physics” oraz autorem lub współautorem kilkunastu artykułów, kilku monografii i podręczników z zakresu fizyki teoretycznej. W 1999 r. odznaczono go Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski.

³ M. Lutomierski, *Z działalności Wydawnictwa Naukowego UMK*, „Forum Wydawców” 2011, nr 1, s. 10.

⁴ *Ludzie. Kocha literaturę i muzykę. Mirosław Strzyżewski*, „Gazeta Pomorska”, 27 III 2008; Por. *Pracownicy nauki i dydaktyki...*, s. 650–651.

Mirosław Strzyżewski (ur. 18 II 1961 r.) – absolwent filologii polskiej na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu (1986), uzyskał honorowy tytuł *Primus inter pares*. Od października 1986 r. pracuje w Instytucie Literatury Polskiej UMK. W roku 1992 uzyskał stypendium Ministerstwa Oświaty Rządu Austriackiego, w ramach którego odbył staż naukowy oraz uczestniczył w zajęciach szkoły językowej na Uniwersytecie Wiedeńskim. W okresie 1993–1999 sześciokrotnie przebywał na stypendiach w Paryżu (Sorbona IV, Biblioteka Polska), gdzie prowadził kwerendy biblioteczne. W roku 1994 obronił pracę doktorską na Wydziale Humanistycznym UMK. W roku 2001 zamknął przewód habilitacyjny na toruńskiej uczelni. W latach 2001–2006 sprawował funkcję prezesa toruńskiego oddziału Towarzystwa Literackiego im. A. Mickiewicza. Od 2005 do 2008 r. pełnił obowiązki prodziekana Wydziału Filologicznego UMK. W roku 2007 został pełnomocnikiem JM Rektora UMK do spraw wydawniczych, a od roku później rozpoczął pracę w Wydawnictwie Naukowym UMK na stanowisku dyrektora. Jest redaktorem naukowym serii wydawniczej „Problemy Tekstologii i Edytorstwa Dział Literackich” i ogólnopolskiego czasopisma naukowego „Sztuka Edycji. Studia Tekstologiczne i Edytorskie”. Założyciel miesięcznika „Przegląd Artystyczno-Literacki”, Członek Towarzystwa Naukowego w Toruniu. Redaktor serii naukowej „Biblioteka Filologiczna” (w latach 1999–2005), uczestniczy w pracach nad *Słownikiem krytyki literackiej XIX wieku*.

⁵ Na podstawie materiałów udostępnionych przez dr. Marcina Lutomierskiego.

Oferta wydawnicza toruńskiej oficyny

Podstawowym zadaniem Wydawnictwa jest opracowanie redakcyjne, publikacja i dystrybucja prac naukowych o różnorodnej tematyce. W ofercie toruńskiej oficyny możemy znaleźć: monografie naukowe, rozprawy, studia, podręczniki, prace beletrystyczne oraz czasopisma. Tematyka tego rodzaju publikacji związana jest z dyscyplinami naukowymi uprawianymi na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika m.in. w zakresie humanistyki (archeologia, bibliologia, filologia polska, filologie obce, filozofia, historia, pedagogika, politologia, socjologia, sztuki piękne, teologia, antropologia kulturowa/etnologia), nauk matematyczno-przyrodniczych (biologia, chemia, fizyka i astronomia, geografia i nauki o Ziemi, matematyka i informatyka, medycyna) i społeczno-ekonomicznych (ekonomia, pedagogika, politologia, prawo, socjologia). Autorami publikacji są nie tylko toruńscy uczeni, lecz także badacze wywodzący się z innych ośrodków naukowych: uczelni, towarzystw, instytutów znajdujących się w kraju i za granicą. Wydawnictwo opublikowało również tłumaczenia prac uczonych z zagranicy, takich jak: Richard Rorty⁶, Max Urchs⁷, Wolfgang Demtröder⁸, Heiner F. Klemme⁹, Bruno Latour¹⁰, Quentin Skinner¹¹, Karl Jaspers¹² czy Immanuel Kant¹³.

Jednak twórczość autorów toruńska oficyna usystematyzowała w postaci kilkunastu serii wydawniczych związanych z naukami uprawianymi przez uczonych z UMK. Należy nadmienić, że od 2011 r. wydawnictwo rozpoczęło dystrybucję wyjątkowej serii „Monografie Fundacji na rzecz Nauki Polskiej”¹⁴. Z perspektywy

⁶ R. Rorty, *Spełnianie obietnicy naszego kraju. Myśl lewicowa w dwudziestowiecznej Ameryce*, Toruń 2010; tenże, *Filozofia a nadzieja na lepsze społeczeństwo*, Toruń 2013.

⁷ M. Urchs, *O procesorach i procesach myślowych. Elementy kognitywistyki*, Toruń 2009.

⁸ W. Demtröder, *Fizyka doświadczalna*, t. 1: *Mechanika i ciepło*, Toruń 2011.

⁹ H. F. Klemme, *Oblicza wolności. Studia z praktycznej filozofii Kanta i jej historia*, Toruń 2013.

¹⁰ B. Latour, *Nadzieja Pandory. Eseje o rzeczywistości w studiach nad nauką*, Toruń 2013.

¹¹ Q. Skinner, *Wolność przed liberalizmem*, Toruń 2013.

¹² K. Jasper, *Kierkegaard*, Toruń 2013.

¹³ I. Kant, *Dzieła zebrane*, t. II: *Krytyka czystego rozumu*, Toruń 2013; tenże, *Dzieła zebrane*, t. III: *Prolegomena do wszelkiej przyszłej metafizyki, która ma wystąpić jako nauka. „Ugruntowanie metafizyki moralności. Metafizyczne podstawy przyrodoznawstwa”*. „Krytyka praktycznego rozumu”, Toruń 2013; tenże, *Dzieła zebrane*, t. VI: *Pisma po roku 1781*, Toruń 2012, tenże, *Dzieła zebrane*, t. V: „Religia w obrębie samego rozumu”. „Spór fakultetów”. „Metafizyka moralności”, Toruń 2011; tenże, *Dzieła zebrane*, t. I: „Pisma przedkrytyczne”, Toruń 2010; tenże, *O odkryciu, po którym wszelka nowa krytyka czystego rozumu jest zbędna ze względu na istnienie wcześniejszej. I inne rozprawy filozoficzne*, Toruń 2009; tenże, *Rozprawa filozoficzna o religii i moralności/Philosophische Abhandlung über Religion und Moral*, Toruń 2006;

¹⁴ M. Lutomiński, *Monografie Fundacji na rzecz Nauki Polskiej w Wydawnictwie Naukowym Uniwersytetu Mikołaja Kopernika*, „Forum Akademickie” 2012, nr 6, s. 25.

Fundacja na rzecz nauki stanowi największą polską instytucję pozarządową, która wspiera naukę poprzez przyznawanie indywidualnych nagród i stypendiów dla naukowców, subwencje na modernizację warsztatów naukowych i ochronę zbiorów naukowych oraz dofinansowanie osiągnięć

zakresu tematycznego na uwagę zasługują publikacje z dziedziny pedagogiki. W jej ramach wydawnictwo opublikowało sześć serii: „Pedagogika toruńska”, „Pamiętnik Pracowni Rozwijania Twórczości Osób Niepełnosprawnych”, „Edukacja artystyczna eduArt”, „Wykłady z pedagogiki ogólnej”, „Przegląd Badań Edukacyjnych”, „Scripta Theologica Thoruniensia”.

W pierwszej z wymienionych pt. „Pedagogika toruńska” szczególnie interesująca jest tematyka dotycząca przeobrażeń organizacyjnych, kadrowych i naukowych toruńskiej pedagogiki akademickiej¹⁵, a także prace, dzięki którym możemy poznać dorobek osób zasłużonych dla polskiej historii oświaty m.in. Stanisława Łempickiego¹⁶, Antoniego Karbowiaka¹⁷, Anastazji z Jełowickich Dzieduszyckiej¹⁸ czy Elżbiety Zawadzkiej¹⁹. Autorami tych publikacji są znakomici uczeni z Wydziału Nauk Pedagogicznych UMK, tacy jak: Władysław Szulakiewicz, Agnieszka Wałęga, Joanna Falkowska czy nieżyjący: Ryszard Borowicz i Stanisław Nalaskowski. W ramach tej serii pojawiła się również praca poruszająca kwestię dotyczącą pedagogiki specjalnej²⁰. Natomiast szerzej z problematyką pedagogiki specjalnej czytelnik może zapoznać się dzięki serii „Pamiętnik Pracowni Rozwijania Twórczości Osób Niepełnosprawnych”, a dokładniej pracy opublikowanej pod redakcją Andrzeja Wojciechowskiego *Obecność. Zebrane teksty*. Stanowi ona zbiór artykułów i notatek, dotyczących człowieka wymagającego wsparcia i pomocy w przekraczaniu różnorodnych problemów, które utrudniają mu normalne funkcjonowanie społeczne i rozwój. A. Wojciechowski we wstępie zaznaczył „[...] pisma te powstawały w poszukiwaniu wyjaśnienia spraw, które napotykałem na swojej drodze, a także z chęci podzielenia się z Czytelnikami wyjątkowością dostrzeżoną w rzeczywistości, ale też i z potrzeby ostrzeżenia przed rozpoznawanym złem”²¹.

Natomiast seria „Edukacja artystyczna eduArt” pojawiła się z potrzeby podzielenia się refleksjami oraz doświadczeniami z zakresu teorii i praktyki edukacji artystycznej. Tematyce tej zostały poświęcone dwa zeszyty, które ukazały się pod redakcją Wiesławy Limont, a autorami artykułów byli tacy uczeni, jak: Bernadeta Didkowska, Marzena Trela, Zuzanna Czyż-Mazurkiewicz, Wiesław Karolak, Olga Karolak, Urszula Szuścik, Alina Sopuszyńska-Żak, Anna Maria Żak.

naukowych w zakresie wdrażania do praktyki gospodarczej. W 1994 r. Fundacja zapoczątkowała serię Monografie FNP, w ramach której publikowane są prace z dziedziny humanistyki oraz nauk społecznych wyłonione w drodze konkursów.

¹⁵ W. Szulakiewicz, S. Nalaskowski, *Od katedry do wydziału*, Toruń 2009.

¹⁶ W. Szulakiewicz, *Stanisław Łempicki (1886–1947). Twórca lwowskiej szkoły historii wychowania*, Toruń 2012.

¹⁷ A. Wałęga, *Początki akademickiej historii wychowania w Polsce: Antoni Karbowiak (1856–1919)*, Toruń 2007.

¹⁸ J. Falkowska, *„Przeciw marzycielstwu”. Działalność edukacyjna Anastazji z Jełowickich Dzieduszyckiej*, Toruń 2014.

¹⁹ R. Borowicz, H. Kostyło, W. Szulakiewicz, *Elżbieta Zawadzka „ZO” – portret akademicki*, Toruń 2009.

²⁰ D. Baczała, J. Jastrząb, *Wybrane zagadnienia z pedagogiki korekcyjno-kompensacyjnej. Wzorzec terapeutyczny*, Toruń 2011.

²¹ *Obecność. Zebrane teksty*, red. A. Wojciechowski, Toruń 2001.

W ramach kolejnej serii pedagogicznej „Wykłady z pedagogiki ogólnej” ukazała się trzatomowa praca Romana Schulza. Stanowi ona zapis doświadczeń autora, wieloletniego wykładowcy przedmiotu „pedagogika ogólna”²².

Z kolei problematyka metodologiczna poruszana jest w serii „Przegląd Badań Edukacyjnych”. W tym zakresie ukazał się podręcznik do Testu Poczucia Skuteczności, który po raz pierwszy został wydany przez Pracownię Narzędzi Badawczych Komitetu Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk²³.

W prezentowaniu serii z zakresu pedagogiki toruńskiej oficyny należy wymienić tę związaną z tematyką teologiczną. W ramach „Scripta Theologia Thorunien-sia” ukazało się wiele wartościowych prac poświęconych następującej tematyce: edukacja religijna, nauczanie społeczne Kościoła, katechizm i polskie podręczniki do nauki religii dla dzieci i młodzieży po II wojnie światowej, wychowanie do wartości, zagadnienie eklezjogenezy. Przeanalizowano również myśl teologiczną m.in. Josepha Ratzingera, nauczanie św. Augustyna i św. Tomasza z Akwinu. Wśród autorów prac warto wymienić: Jerzego Bagrowicza, Jana Perszona, Krzysztofa Koneckiego, Beatę Balicką oraz Zbigniewa Wanta.

Osiągnięcia toruńskiego Wydawnictwa

Powołując się na pismo „Forum Wydawców”, corocznie wzrasta liczba prac publikowanych przez Wydawnictwo Naukowe UMK. W 2013 r. ukazało się ponad 230 tytułów²⁴. Na ten stan rzeczy miał wpływ niewątpliwie zakup nowych maszyn, które umożliwiły nie tylko szybki i ekonomiczny druk, lecz przede wszystkim usługę druku na zlecenie. Natomiast kiedy wysokość nakładu poszczególnych tytułów jest niewystarczająca, to na bieżąco są one dodrukowywane. Ponadto wprowadzona została dystrybucja publikacji drukowanych o zasięgu zarówno ogólnopolskim, jak i światowym, dzięki księgarniom naukowym i za pośrednictwem ich witryn internetowych oraz strony wydawnictwa. W ofercie toruńskiej oficyny uczelnianej poza wersjami drukowanymi znajdują się także książki w formie e-booków i czasopisma na platformie internetowej, które można nabyć za pośrednictwem strony wydawnictwa oraz platformy ibuk.pl. Dodatkowo oficyna dba o promocję swojej oferty wydawniczej, o czym świadczy uczestnictwo w najważniejszych imprezach targowych w Warszawie, Poznaniu, Krakowie, Wrocławiu, a także organizowanie spotkań autorskich, współorganizowanie konferencji naukowych wraz z kiermaszem książek.

²² R. Schulz, *Wykłady z pedagogiki ogólnej*, t. 1: *Perspektywy światopoglądowe w wychowaniu*, Toruń 2003; tenże, *Wykłady z pedagogiki ogólnej*, t. 2: *O integralną wizję człowieka i jego rozwoju*, Toruń 2007; tenże, *Wykłady z pedagogiki ogólnej*, t. 3: *Logos edukacji*, Toruń 2009.

²³ M. Chomczyńska-Rubacha, K. Rubacha, *Przegląd Badań Edukacyjnych*, nr 16a (1/2013): *Test poczucia skuteczności. Podręcznik Pracowni Narzędzi Badawczych Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN*, Toruń 2013.

²⁴ M. Lutomierski, *Z działalności Wydawnictwa...*, s. 10.

Należy zaznaczyć, że publikowane od wielu lat książki w Wydawnictwie Naukowym UMK są często także nagradzane i wyróżniane w różnych kategoriach. Nagrody przyznawane są m.in. za podręczniki akademickie, prace specjalistyczne czy szatę graficzną. Przykładowo toruńska oficyna dwukrotnie otrzymała Nagrodę Główną w Konkursie na Najlepszą Książkę Akademicką o Puchar JM Rektora Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu²⁵ oraz nagrodę główną w konkursie im. Księdza Edwarda Pudełki na Najlepszy Podręcznik Akademicki Stowarzyszenia Wydawców Szkół Wyższych²⁶, nagrody KLIO: II stopnia w kategorii edytorskiej²⁷ i III stopnia w kategorii „Monografia naukowa”²⁸. Ponadto trzeba wspomnieć o nagrodach: Znak i Hestii im. Ks. Józefa Tischnera²⁹, Naukowej Miasta Poznania³⁰, a także nagrodzie w Konkursie na Najtrafniejszą Szatę Edytorską Książki Naukowej³¹. Natomiast wśród wyróżnień warto wskazać na: czterokrotne wyróżnienie ACADEMIA w Konkursie na Najlepszą Książkę Akademicką i Naukową³², dwukrotne wyróżnienie w konkursie EDYCJA. Konkurs na książkę edytorską doskonałą³³, wyróżnienie w Konkursie na Najtrafniejszą Szatę Edytorską Książki Naukowej³⁴.

Czasopisma pedagogiczne w Wydawnictwie Naukowym UMK

Zgodnie z wcześniej wymienionym zakresem obowiązków Wydawnictwo Naukowe UMK publikuje około 60 czasopism naukowych, wśród nich te z tzw. listy

²⁵ W 2013 r. przyznano za pracę *Mieszko Pierwszy Tajemniczy* autorstwa prof. Przemysława Urbańczyka, a w 2012 za pracę Romana Murawskiego *Filozofia matematyki i logiki w Polsce międzywojennej*.

²⁶ Nagrodę otrzymał Karol Górski za książkę *Zarys dziejów katolicyzmu polskiego*.

²⁷ W 2008 r. za publikację Janusza Tondela *Inkunabuły w zbiorach Biblioteki Seminarium Duchownego w Pelplinie*.

²⁸ W 2010 r. za książkę Pawła Jeziorskiego *Marginies społeczny w dużych miastach Prus i Inflant w późnym średniowieczu i wczesnych czasach nowożytnych*.

²⁹ Nagroda została przyznana dr. Michałowi Łuczewskiemu za publikację *Owieczny naród. Polak i katolik w Żmijęcej*.

³⁰ Nagrodę otrzymał prof. Roman Murawski za książkę *Filozofia matematyki i logiki w Polsce międzywojennej*.

³¹ Nagroda za pracę Pawła Gancarczyka *Muzyka wobec rewolucji druku. Przemiany w kulturze muzycznej XVI wieku*.

³² W 2014 r. nagrodę tę przyznano za książkę Magdaleny Bajer *Rody uczone. Kreski do szkicu*, natomiast w 2013 r. za pracę Tomasza Kruszewskiego *Przestrzenie biblioteki. O symbolicznej, fizycznej i społecznej obecności instytucji*. W 2012 r. otrzymała ją publikacja Krzysztofa Wójtowicza *O pojęciu dowodu w matematyce*, a w 2010 r. – książka Mirosława Strzyżewskiego *Romantyczna nieskończoność. Studium identyfikacji pojęcia*.

³³ W 2012 r. takie wyróżnienie przyznano za wysoką jakość składu wzorów matematycznych w książce Wolfganga Demtrödera, *Fizyka doświadczalna*, t. 1: *Mechanika i ciepło*, tłum. Franciszek Rozpłoch, natomiast w 2010 przyznano Wydawnictwu Naukowemu UMK za kunszt edytorski i poligraficzny wydawanych publikacji i utrzymywanie od lat wysokiego poziomu sztuki wydawniczej.

³⁴ W 2013 r. otrzymała książka Andrzeja Radziwińskiego *Kobieta w średniowiecznej Europie*.

filadelfijskiej³⁵. Od 2013 r. wszystkie periodyki dostępne są również on-line na specjalnej platformie cyfrowej w wolnym dostępie³⁶. Przyjrzyjmy się tym poruszającym tematykę pedagogiczną. Wśród nich należy wymienić: „Acta Universitatis Nicolai Copernici. Pedagogika”, „Acta Universitatis Nicolai Copernici. Socjologia Wychowania”, „Paedagogia Christiana”, „Nieobecne Dyskursy”³⁷, „Przegląd Badań Edukacyjnych”³⁸ oraz „Rocznik Andragogiczny”³⁹. Jednak analizie poddano trzy pierwsze pisma, ze względu na długą tradycję oraz różnorodność tematyczną, ponieważ publikowane na łamach tych periodyków treści dotyczą zagadnień z zakresu pedagogiki, socjologii oraz nawiązują do pedagogiki chrześcijańskiej.

Początki najstarszego czasopisma, czyli AUNC sięgają roku 1971. Jednak pierwszy zeszyt ukazał się w 1973 r. z inicjatywy uczonych z Katedry Pedagogiki UMK, której kierownikiem wówczas był Bolesław Pleśniarski⁴⁰. Numer ten został opublikowany w ramach serii „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Nauki Humanistyczno-Społeczne. Pedagogika”. Natomiast od 1973 r. pismo ukazuje się pod nazwą „Acta Universitatis Nicolai Copernici. Nauki Humanistyczno-Społeczne. Pedagogika”. Dotychczas ukazało się 28 numerów tego pisma (1973–2012). Ponadto warto dodać, że w 2007 r. patronat nad wydawaniem Acta objął Wydział Nauk Pedagogicznych UMK.

Analizie poddano również redaktorów i autorów tego periodyku. Otóż pierwszym redaktorem naczelnym pisma był doc. dr Bolesław Pleśniarski⁴¹, a obowiązki

³⁵ Czasopisma naukowe z listy filadelfijskiej publikowane przez Wydawnictwo Naukowe UMK: „Eastern European Countryside”, „Open Systems & Information Dynamics”, „Reports on Mathematical Physics”, „Topological Methods in Nonlinear Analysis”.

³⁶ M. Lutomiński, *Wystartowała! Platforma Czasopism UMK*, „Forum Książki” 2013, nr 1, s. 1.

³⁷ „Nieobecne dyskursy” – pismo ukazywane było w latach 1991–1997 pod redakcją Zbigniewa Kwiecińskiego.

³⁸ Czasopismo „Przegląd Badań Edukacyjnych” jest ogólnopolskim półrocznikiem, ukazującym się od 2005 r. Stanowi naukowe forum wymiany poglądów na temat wyników z badań nad procesami edukacyjnymi i źródło wiedzy o pracy badawczej. Metodologiczne aspekty działalności badawczej tego periodyku wiążą się z dwoma aspektami. Z jednej strony z motywowaniem do podejmowania nowych problemów badawczych, a z drugiej definiowaniem standardów w tej dziedzinie. Dotychczas ukazało się 9 numerów. Od 2010 r. publikowany jest przez Wydział Nauk Pedagogicznych UMK w Toruniu, w Wydawnictwie Naukowym UMK.

³⁹ Czasopismo „Rocznik Andragogiczny” ukazuje się od 1994 r. Dokumentuje rozwój edukacji dorosłych w Polsce z perspektywy teorii pedagogicznej. Zawiera materiały teoretyczne oraz doświadczenia z praktyki edukacyjnej. Ponadto prezentuje bieżące informacje z życia środowisk i instytucji andragogicznych oraz recenzje publikacji andragogicznych. Dopiero od 2013 r. pismo to jest publikowane nakładem Wydawnictwa Naukowego UMK.

⁴⁰ S. Nalaskowski, S. Szulakiewicz, *Pedagogika toruńska od Katedry do Wydziału*, Toruń 2009, s. 70–73.

⁴¹ *Pracownicy nauki i dydaktyki...*, s. 546; P. Kowalik, *Wspomnienie o profesorze dr. hab. B. P. (1912–1987)*, „Chowanna” 1987, t. 31, z. 4, s. 481–482.

Bolesław Pleśniarski (ur. 17 IX 1908 Budzyń, pow. Chodzież – zm. 1987) – pedagog i działacz społeczny. W 1927 r. ukończył Państwowe Seminarium Nauczycielskie w Rogoźnie. W latach 1936–1939 oraz 1945–1946 prowadził zajęcia z pedagogiki i historii wychowania na Uniwersytecie Poznańskim (od 1956 r. Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu). W okresie 1951–1978 pracował na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. Należał do wielu towarzystw i instytucji naukowych polskich i zagranicznych m.in. Towarzystwa Naukowego w Toruniu, Komisji Pedagogicz-

jego zastępcy pełnił doc. dr Jerzy Wójtowicz. W kolejnych latach zmieniali się redaktorzy tego czasopisma, którzy przede wszystkim związani byli z toruńską pedagogiką. Wśród nich można kolejno wymienić: Stanisława Kawulę, Teresę Wróblewską, Stanisława Nałaskowskiego, Zdzisława Dąbrowskiego, Jerzego Danielewicz, Czesława Kosakowskiego, Jerzego Olubińskiego, Agnieszkę Bojarską, Wiesławę Limont. Natomiast w 2004 r. obowiązki redaktora naczelnego przejęła prof. Władysława Szulakiewicz.

Celem „Acta Universitatis Nicolai Copernici. Nauki Humanistyczno-Społeczne. Pedagogika” jest popularyzacja wiedzy pedagogicznej przez doświadczonych specjalistów, i młodych adeptów nauki, związanych z różnymi subdyscyplinami pedagogicznymi. Tym samym zakres tematyczny pisma jest bardzo szeroki. Czytelnik na łamach tego periodyku może znaleźć wiele wartościowych publikacji z zakresu pedagogiki ogólnej oraz teorii wychowania takich autorów, jak: Kazimierz Sośnicki oraz Stanisław Nałaskowski. Natomiast problematyką pedagogiki opiekuńczej zajmowali się: Zdzisław Dąbrowski oraz Andrzej Olubiński. Z kolei tematykę dotyczącą historii wychowania i myśli pedagogicznej podejmowali m.in. Bolesław Pleśniarski, Stefan Wołoszyn, a współcześnie Władysława Szulakiewicz oraz Agnieszka Wałęga. Ponadto na łamach AUNC publikowane są treści poświęcone zagadnieniom socjologicznym, których autorami byli m.in. Zbigniew Kwieciński, a treści z pedagogiki społecznej wychodziły spod pióra m.in. Stanisława Kawuli.

W ciągu czterdziestu lat działalności AUNC zmieniała się jego nazwa, częstotliwość wydawania, redaktorzy, a także jego struktura. W 2009 r. rozszerzono zakres publikowanych treści. Oprócz dotychczas zamieszczanych artykułów, zawartość została dopełniona komunikatami, sprawozdaniami z badań i materiałami z życia środowisk, zajmujących się naukami o wychowaniu w wymiarze krajowym i międzynarodowym.

Wśród wartościowych czasopism pedagogicznych należy wymienić również „Acta Universitatis Nicolai Copernici. Socjologia Wychowania”. Pismo to ukazywało się z różną częstotliwością w okresie 1976–2006. Prawie wszystkie roczniki były w języku polskim poza siódmym, który wydano wyłącznie w języku angielskim. Jej pierwszym redaktorem naczelnym był Zbigniew Kwieciński⁴², następnie pracami redakcyjnymi kierował m.in. Ryszard Borowicz⁴³, Włodzimierz Winclawski⁴⁴ oraz Andrzej Kaleta⁴⁵. Wśród podejmowanej tematyki można wskazać kilka

nej PAN, Polskiego Towarzystwa Filozoficznego, Polskiego Towarzystwa Nautologicznego, a także Międzynarodowego Towarzystwa Historii Oświaty i Wychowania (Leuven), Niemieckiego Towarzystwa Edukacyjnego (Hanover).

Wśród jego dorobku naukowego trzeba wymienić:

Koncepcje oświaty powojennej w programach polskiej konspiracji 1939–1945 (1982), *O racjonalizm i postęp (z prac programowych i praktyki Komisji Edukacji Narodowej)* (1973), *Wychowanie w Gwardii i Armii Ludowej* (1973), *Pedagogika w działalności zakładu pracy* (1965), *Poglądy Wielkopolan na sprawy wychowawcze i oświatowe w świetle prasy Wielkiego Księstwa Poznańskiego 1814–1847* (1962), *Zarys historii laicyzacji oświaty i wychowania w Polsce* (1961).

⁴² Z. Kwieciński redaktorem „AUNC. Socjologia Wychowania” w latach 1976–1986, 1994, 1997–2006.

⁴³ R. Borowicz redaktorem „AUNC. Socjologia Wychowania” w latach 1987 i 1993.

⁴⁴ W. Winclawski redaktorem „AUNC. Socjologia Wychowania” w 1990 r.

⁴⁵ A. Kaleta redaktorem „AUNC. Socjologia Wychowania” w 1994 r. (R. XI).

obszarów. Niewątpliwie wartościowe były zagadnienia na temat statusu i struktury społecznej ludności, ustroju społecznego, jakości życia społecznego czy komunikacji interpersonalnej. Ponadto dyskusję prowadzono nad socjalizacją, edukacją antyfundamentalną, edukacją demokratyczną oraz edukacją humanistyczną. Przedmiotem zainteresowania uczyniono też problematykę dotyczącą wdrażania innowacji oświatowych, oddziaływań wychowawczych szkoły i struktury wartości młodzieży. Ponadto odwoływano się do źródeł socjologicznej refleksji nad wychowaniem, czerpiąc z dorobku polskiego, jak zagranicznego. Autorami zamieszczanych artykułów byli uczeni polscy m.in. Włodzimierz Winclawski, Stanisław Kawula, Ryszard Borowicz, Zbigniew Kwieciński, Andrzej Kaleta, Lech Witkowski, Krystyna Szafraniec, Teresa Hejnicka-Bezwińska, a także przedstawiciele zagranicznych ośrodków badawczych m.in. Achim Hahn, Janos Karasz, Heinz Rögl, Peter Inkei, Gerd Vonderach.

Trzecie z wymienionych, czyli czasopismo „Paedagogia Christiana” wydawane jest od 1997 r., czyli od momentu utworzenia w Instytucie Pedagogiki UMK Zakładu Edukacji Chrześcijańskiej. Pomysłodawcą i założycielem periodyku jest ks. prof. Jerzy Bagrowicz⁴⁶, który od początku istnienia tego pisma do 2012 r. pełnił funkcję redaktora naczelnego⁴⁷. W początkowym okresie sekretarzem był ks. dr Czesław Kustra. Brał on udział w przygotowaniu 4 zeszytów, które ukazały się nakładem Wydawnictwa Adama Marszałka w Toruniu. Natomiast od 2000 r. „Paedagogia Christiana” publikowana jest przez Wydawnictwo Naukowe UMK, a obowiązki sekretarza powierzono w 2007 r. dr. Jarosławowi Horowskiemu.

Celem przywoływanego pisma jest poszerzenie wiedzy z zakresu myśli i praktyki wychowawczej, a także przyczynianie się do rozwoju pedagogiki religii. Podejmowane są w nim tematy dotyczące pedagogiki inspirowanej dziedzictwem chrześcijaństwa, a w szczególności: teoretyczne fundamenty edukacji religijnej (biblijnej, teologicznej i filozoficznej), koncepcje teoretyków wychowania chrześcijańskiego, konteksty współczesnej edukacji religijnej, w tym kwestie kultury, religijności i patologii społecznych. Prezentowana przez czasopismo problematyka ogniskuje również wokół pewnych aspektów styczności pedagogiki, edukacji i religii, chrześcijańskiej praktyki wychowawczej podejmowanej w szkole, instytucjach opiekuńczo-wychowawczych, ruchach i stowarzyszeniach religijnych. Zamieszczane są też zagadnienia dotyczące pedagogiki rodziny. Wszystkie numery „Paedagogia Christiana” podzielone są na dwa działy: *Artykuły i rozprawy* oraz *Z pedagogiki rodziny*. Poza tym zawartość dopełniają relacje

⁴⁶ Jerzy Bagrowicz – ksiądz, teolog, wykładowca na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. Urodził się 19 VI 1938 r., święcenia kapłańskie przyjął 24 VI 1962 r. W latach 1956–1962 studiował w Wyższym Seminarium we Włocławku, a od 1965 do 1969 r. w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Naukę kontynuował w Instytucie Katolickim w Paryżu (1972–1973). Od 1969 r. prowadził wykłady w Seminarium Duchownym we Włocławku. Następnie pełnił funkcję redaktora naczelnego w „Ate-neum Kapłańskim” w latach 1978–1998. W okresie 1994–1998 wykladał na Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie, od 1996 r. na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. W 2001 r. zorganizował Wydział Teologiczny UMK w Toruniu i był pierwszym jego dziekanem. W 1997 r. założył czasopismo „Paedagogia Christiana”, którego był wieloletnim redaktorem.

⁴⁷ Od 2012 r. redakcję czasopisma przejął ks. prof. Jarosław Michalski.

z polskich i zagranicznych konferencji naukowych, które publikowane są w dziale *Sprawozdania* oraz prezentacje bieżącej literatury pedagogicznej, ukazywane w dziale *Recenzje*⁴⁸.

Warto też dodać, że od 2005 r. każdy zeszyt „Paedagogia Christiana” zawiera zagadnienia, które uporządkowane są tematycznie. Pierwszy z nich poświęcony został cierpieniu i śmierci, a wśród kolejnych można wskazać następującą problematykę: w 2010 r. pismo ukazało się pod hasłem *Dialog – religia – edukacja*, w 2011 r. rozważania oscylowały wokół edukacji ekologicznej, w 2012 r. skoncentrowano się na antynomii współczesnej edukacji, w 2013 r. toczono dyskusję na temat statusu i tożsamości pedagogiki chrześcijańskiej. Autorami artykułów są przede wszystkim badacze związani z polskimi uczelniami wyższymi, lecz niekiedy głos zabierają również przedstawiciele zagranicznych ośrodków naukowych z takich państw, jak: Niemcy, Włochy i Litwa⁴⁹.

Uwagi podsumowujące

Podsumowując, należy stwierdzić, że dzięki szerokiej ofercie wydawniczej toruńska oficyna przyczynia się do popularyzacji wiedzy z zakresu pedagogiki zarówno poprzez publikacje książkowe, jak i czasopisma. Szczególnie wiele cennych informacji czytelnik może pozyskać z takich periodyków, jak: „AUNC. Pedagogika”, „AUNC. Socjologia Wychowania” oraz „Paedagogia Christiana”. Niewątpliwym ich atutem jest różnorodność tematyczna, ponieważ prezentowane zagadnienia dotyczą pedagogiki ogólnej, historii wychowania, socjologii, a ponadto nawiązują do tradycji wychowawczych zgodnych z duchem chrześcijańskim. W ten sposób prezentowane są wartościowe treści przyczyniające się do poszerzenia wiedzy z zakresu teorii i praktyki pedagogicznej. Czasopiśmiennictwo pedagogiczne publikowane w Wydawnictwie Naukowym UMK przyczyniło się do utrwalenia i upowszechnienia dorobku wielu wybitnych twórców, związanych nie tylko z Katedrą Pedagogiki UMK, późniejszym Instytutem Pedagogiki czy obecnym Wydziałem Nauk Pedagogicznych UMK, lecz także z innymi ośrodkami polskimi i zagranicznymi. Autorami nadsyłanych tekstów są zarówno teoretycy, reprezentujący różnorodne środowiska naukowo-badawcze, jak i praktycy związani z różnym typem i poziomem szkolnictwa.

⁴⁸ Informację pozyskano od sekretarza czasopisma dr. Jarosława Horowskiego. Więcej informacji: A. Wałęga, K. Strzelecki, „*Paedagogia Christiana*” (1997–2005) – *tradycja chrześcijańska w dialogu ze współczesnym światem wychowania*, „*Paedagogia Christiana*” 2005, nr 2, s. 241–244.

⁴⁹ Tamże.